



Міністерство освіти і науки України
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»
Південноукраїнський центр професійного розвитку керівників та фахівців
соціономічної сфери

КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ В АКАДЕМІЧНОМУ СЕРЕДОВИЩІ: ВІД ТЕОРІЇ ДО ПРАКТИКИ

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

***Всеукраїнської науково-методичної конференції з міжнародною участю
06 червня 2026 року***

ОДЕСА

DOI: <https://doi.org/10.24195/CriticalThinking2026>

УДК: 378:159.955

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ:

Музиченко Ганна В'ячеславівна - доктор політичних наук, професор, проректор з наукової роботи Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Койчева Тетяна Іванівна – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки, в.о. першого проректора з навчальної та науково-педагогічної роботи Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Ольга ЗБАРСЬКА (Olga Zbarskaya) - доктор наук, експерт у галузі креативного потенціалу людини, член академії ACSW, член The Textbook & Academic Authors Association, засновник та президент компанії «OZCREDO», автор книг та підручників.

Черненко Наталія Миколаївна - доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри освітнього менеджменту та публічного управління Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Папач Ольга Іванівна - кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри математики і методики її викладання Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Дерік Ілона Морисівна - кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри перекладу і теоретичної та прикладної лінгвістики Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Листопад Олексій Анатолійович - доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри дошкільної педагогіки Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

*Рекомендова вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
(протокол №15 від 25 червня 2026 року.)*

Рецензенти:

Княжева Ірина Анатоліївна – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри дошкільної педагогіки Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

implementation of problem-oriented approaches, interdisciplinary research projects, and a culture of tolerance for justified mistakes. Thanks to such an environment, the learner goes through a sequential path from the receptive-analytical perception of information to the stage of independent production and implementation of innovations, which ultimately forms a stable internal intellectual resource crucial for the further high competitiveness of a specialist in the modern market [3].

Conclusions. Summarizing the above, it is worth emphasizing that the integration of critical and creative thinking acts as a fundamental prerequisite for the innovative development of the individual, as these processes form an inseparable dialectical unity necessary for solving the complex tasks of our time. In view of this, the modern academic environment must purposefully construct educational situations (through design thinking, debates, open-ended tasks) that require the simultaneous engagement of both types of thinking, which will allow for the effective transformation of the learner from a passive consumer into an active creator of innovations. Accordingly, such a synthesis ensures readiness for independent professional and personal advancement in the face of global challenges, and the prospects for further scientific research in this direction are seen in the development of standardized measurement tools for the objective assessment of the level of formation of integrated critical-creative thinking among participants in the academic process [4].

References:

1. **Bostrom, N. (2024).** Deep utopia: Life and meaning in a solved world. Ideapress Publishing.
2. **Google. (2026).** Gemini 3.1 Pro [Large language model]. Retrieved March 22, 2026, from <https://gemini.google.com>
3. **Imam Alhakam, Triono, W., Mustofa, A., Bahaeldin, A., & Muthoifin, E. A. (2024).** Development of the concept of the ideal teacher personality of Ibn Sahnun and al-Zarnuji for the integrity of modern education. Solo Universal Journal of Islamic Education and Multiculturalism, 2(2). <https://doi.org/10.61455/sujiem.v2i02.200>
4. **Wong, B., & Chiu, Y. L. T. (2019).** Exploring the concept of ‘ideal’ university student. Studies in Higher Education, 46(3), 497–508. <https://doi.org/10.1080/03075079.2019.1643302>

КЛЕПАР Марія Василівна

КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ В МУЗИЧНОМУ АНАЛІЗІ ТА ВИКОНАВСЬКІЙ ПРАКТИЦІ

У сучасних умовах реформування вищої освіти в Україні, що супроводжується її активною інтеграцією до європейського освітнього простору, особливої актуальності набуває проблема формування критичного мислення

майбутніх фахівців мистецького профілю. Зазначена тенденція пов'язана з переходом від знаннєвої парадигми до компетентнісної, яка передбачає не лише накопичення інформації, а й здатність до її осмислення, аналізу, оцінювання та творчого застосування. У сфері музичного мистецтва ця компетентність визначає рівень професійної зрілості виконавця, його готовність до інтерпретаційної діяльності та художньої комунікації. Критичне мислення в академічному музичному середовищі постає як складна інтегративна якість особистості, що охоплює аналітичний, рефлексивний і креативний компоненти. Воно формується у процесі системної роботи з музичним текстом і передбачає здатність до постановки проблемних запитань, виявлення внутрішніх закономірностей музичного твору, аналізу його структурних, жанрових і стилістичних характеристик, а також до аргументованого обґрунтування власної інтерпретації. Важливим аспектом є розвиток метакогнітивних умінь, зокрема здатності до самоспостереження, самоаналізу та самокорекції виконавської діяльності. Аналіз музичного твору виступає фундаментальною основою формування інтерпретаційної концепції. Він охоплює дослідження форми, гармонічної мови, фактури, тематизму, інтонаційної природи та драматургії. У сучасному музикознавстві аналіз розглядається як багаторівневий процес, що включає не лише теоретичний, а й культурно-історичний, семантичний і герменевтичний виміри. Як зазначає Оксана Овчаренко, інтерпретаційний аналіз є необхідною складовою професійної підготовки музиканта, оскільки забезпечує цілісне розуміння художнього змісту твору та сприяє інтеграції теоретичних знань і виконавської практики [1, с. 47]. Практична реалізація критичного мислення набуває особливої значущості у виконавській діяльності, де музикант виступає як активний інтерпретатор художнього тексту. Робота над поліфонічними творами Йоганна Себастьяна Баха вимагає від виконавця не лише точності відтворення нотного матеріалу, а й глибокого розуміння логіки голосоведення, функціональної взаємодії голосів, принципів барокової стилістики та музичної риторики. У цьому контексті критичне мислення проявляється у здатності аналізувати різні виконавські традиції (зокрема історично інформоване виконання та романтизовану інтерпретацію), зіставляти їх і робити обґрунтований художній вибір. Водночас особливої уваги заслуговує звернення до українського музичного репертуару як важливого чинника формування національно свідомого музиканта. Зокрема, творчість Мирослав Скорик демонструє органічне поєднання сучасних композиторських технік із національними інтонаційними джерелами. Аналіз і виконання його творів вимагає від студента глибокого розуміння стилістичної багатшаровості, інтонаційної виразності та жанрової специфіки. [7, с.29]/ Наприклад, «Мелодія» Мирослав Скорик є яскравим прикладом твору, в якому лаконічність музичної мови поєднується з глибоким емоційним змістом. Виконавець має виявити внутрішню драматургію, відчувати розвиток музичної думки, точно передати динамічні й агогічні нюанси. Критичне мислення у цьому випадку полягає у

здатності уникнути поверхневого сентименталізму, осмислити художній зміст твору та сформувати індивідуальну, стилістично виважену інтерпретацію. Не менш важливим є звернення до спадщини Микола Лисенко, який заклав основи національної композиторської школи. Аналіз його творів передбачає врахування фольклорних джерел, ладо-інтонаційної специфіки та особливостей музичної драматургії. Це сприяє формуванню історичного мислення та розуміння генези української музичної культури. Сучасний етап розвитку музичного мистецтва репрезентує творчість Валентин Сильвестров, у якій особливого значення набувають категорії тиші, простору та «післязвуччя». Інтерпретація його музики вимагає від виконавця високого рівня аналітичного мислення, здатності до тонкого слухового сприйняття та філософського осмислення музичного часу. Важливим інструментом розвитку критичного мислення є порівняльний аналіз різних виконавських інтерпретацій. Прослуховування та зіставлення записів відомих виконавців дозволяє студентам сформувати власну систему естетичних критеріїв, розвинути здатність до аргументованого оцінювання та усвідомлення багатоваріантності музичного прочитання. За дослідженнями Наталії Гуральник, така діяльність сприяє підвищенню рівня виконавської культури та розвитку самостійності мислення [2, с. 115]. Педагогічні умови формування критичного мислення передбачають впровадження інноваційних методів навчання, зокрема проблемного підходу, дискусій, аналітичних завдань і творчих проєктів. Важливою є зміна ролі викладача, який виступає не лише транслятором знань, а й модератором освітнього процесу. Як зазначає Лариса Масол, мистецька освіта має бути спрямована на розвиток особистості, здатної до творчого мислення та інтерпретації художніх образів [3, с. 4]. У контексті цифровізації освіти критичне мислення набуває особливого значення. Сучасні інформаційні ресурси відкривають широкі можливості для самостійного навчання, проте водночас потребують від студентів уміння критично оцінювати інформацію, відбирати релевантні джерела та уникати некритичного сприйняття. Аналіз різних інтерпретацій одного твору на цифрових платформах сприяє розвитку аналітичних навичок і формуванню власної художньої позиції. Отже, критичне мислення є ключовою компетентністю у професійній підготовці музиканта. Воно забезпечує глибоке розуміння музичного мистецтва, формує здатність до самостійного аналізу, інтерпретації та оцінювання, сприяє розвитку творчого потенціалу та підвищує рівень виконавської майстерності. Посилення уваги до українського музичного репертуару в цьому процесі не лише збагачує зміст освіти, а й сприяє формуванню культурної ідентичності та національної свідомості майбутніх фахівців. Перспективи подальших досліджень пов'язані з розробкою ефективних методик розвитку критичного мислення з урахуванням сучасних освітніх і технологічних викликів.

Список використаних джерел:

1. Овчаренко О. С. Інтерпретаційний аналіз музичного твору у підготовці сучасного музиканта . Мистецька освіта в Україні. 2021. № 2. С. 45–52.

2. Гуральник Н. П. Розвиток критичного мислення студентів мистецьких спеціальностей .Педагогічні науки: теорія та практика. 2022. № 3. С. 112-118.
3. Масол Л. М. Компетентнісний підхід у мистецькій освіті: сучасні виклики . Мистецтво та освіта. 2020. № 1. С. 2–7.
4. Козир А. В. Формування аналітичного мислення майбутніх музикантів Актуальні питання мистецької педагогіки. 2024. № 2. С. 33–39.
5. Бондаренко І. В. Цифрові технології у музичній освіті: виклики та перспективи . Освітні інновації. 2025. № 1. С. 55–61.
6. Цуркан М. В. Мирослав Скорик: стильові особливості творчості та національна ідентичність в українській музиці. Українське музикознавство. 2021. № 4. С. 25–33.
7. Скорик М. «Мелодії» та вибрані твори: інтерпретаційні підходи в сучасній виконавській практиці. Київ: Music Ukraine Publishing, 2019

КОВАЛЕНКО Наталія Дмитрівна

КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ ЯК КЛЮЧОВИЙ ІНСТРУМЕНТ У ДОСЛІДЖЕННІ ІСТОРІЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Вивчення історії української мови є надважливим для формування національної ідентичності та збереження культурної спадщини, а особливо сьогодні – у час війни, поширення ворожих наративів про українську націю.

Для мовознавців, які досліджують постання й етапи розвитку української мови, критичне мислення є ключовим інструментом, адже вивчення цієї проблеми тісно взаємопов'язане не лише з різними галузями науки, а й з політикою, ідеологією та історичними міфами, що панували в часи імперій.

Зазначимо, що історію української мови часто викривлювали, подавали хибні твердження з метою применшення або й цілковитого заперечення її окремішності й давнини постання. У різні періоди, зокрема за часів російської імперської та радянської мовної політики, були намагання применшити її самостійність або представити як «діалект» іншої мови. Без критичного

foreign sources for professional purposes	вищої освіти аналізу інформації з іноземних джерел для професійних цілей	
Denys Kibich Integration of critical and creative thinking as a resource for the innovative development of the individual in the academic environment	Кібич Денис Інтеграція критичного та креативного мислення як ресурсу для інноваційного розвитку особистості в академічному середовищі	146
Mariia Klepar Critical thinking in music analysis and performance practice	Клепар Марія Критичне мислення в музичному аналізі та виконавській практиці	148
Nataliia Kovalenko Critical thinking as a key tool in the study of the history of the Ukrainian language	Коваленко Наталія Критичне мислення як ключовий інструмент у дослідженні історії української мови	151
Liudmyla Koval Developing creative thinking skills in future physical education teachers	Коваль Людмила Формування навичок креативного мислення у майбутніх вчителів фізичної культури	153
Nadiia Kozachenko Critical thinking in the age of artificial intelligence	Козаченко Надія Критичне мислення в добу штучного інтелекту	156
Anna Kozlova Professional training of a psychologist for work in criminal proceedings	Козлова Анна Професійна підготовка психолога до роботи в умовах кримінального провадження	161
Olena Kolesova Developing critical thinking in technology students	Колесова Олена Розвиток критичного мислення у студентів технологічного напрямку	164
Lesia Kopchak Teaching cardiology to physical therapists	Копчак Леся Викладання кардіології для фізичних терапевтів	167
Svitlana Koroliuk Development of critical thinking and the ability to reflect among heads of secondary education institutions	Королюк Світлана Розвиток критичного мислення та здатності до рефлексії у керівників закладів загальної середньої освіти	169
Olena Kosianova Critical thinking as a cognitive and psychological resource for	Косьянова Олена Критичне мислення як когнітивний та	172